
Sytuacja na rynku kredytowym wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

---

IV kwartał 2004

Podsumowanie wyników ankiety

- **Polityka kredytowa:** w III kwartale 2004 r. większość banków nie zmieniła kryteriów i warunków udzielania kredytów zarówno dla przedsiębiorstw jak i gospodarstw domowych.
- **Popyt na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki odnotowały spadek popytu na kredyty krótkoterminowe w sektorze dużych przedsiębiorstw i brak zmian w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Jednocześnie wzrósł popyt na kredyty długoterminowe w obu sektorach. Wzrost popytu był jednak wyraźnie mniejszy niż w poprzednim kwartale.
- **Główne przyczyny zmian popytu na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki wskazywały, że popyt zwiększył się głównie w wyniku wzrostu zapotrzebowania na finansowanie inwestycji i aktywów obrotowych.
- **Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych:** banki odnotowały wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych. Wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe był mniejszy niż w poprzednim kwartale, co było wynikiem wygaśnięcia „efektu unijnego”.
- **Przyczyny zmian w polityce kredytowej:** banki, które łagodziły politykę kredytową, jako przyczynę, najczęściej wymieniały wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych instytucji.
- **Przewidywania zmian popytu na kredyty:** pomimo spowolnienia wzrostu popytu na kredyty w III kwartale, większość banków przewiduje dalszy wzrost popytu na kredyty w IV kwartale 2004 r., zarówno w sektorze przedsiębiorstw jak i w sektorze gospodarstw domowych.

Syntetyczne wyniki ankiety

Ankieta została przeprowadzona na przełomie września i października 2004 r. wśród 24 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 80,9%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodologią, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodologii obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

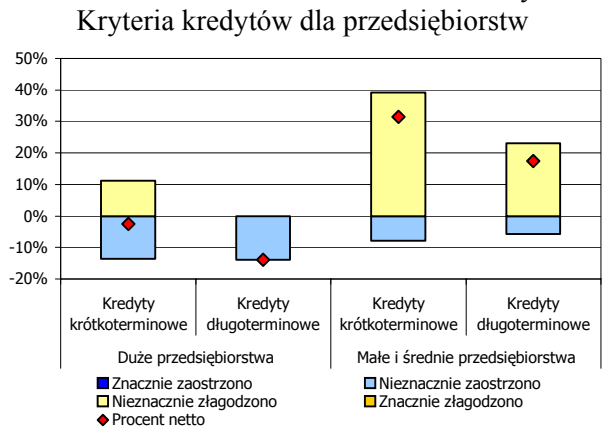
Poniżej przedstawiono **tendencje** w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowanie się popytu w III kwartale 2004 r., jak również przewidywania banków na IV kwartał 2004 r.

Przedsiębiorstwa

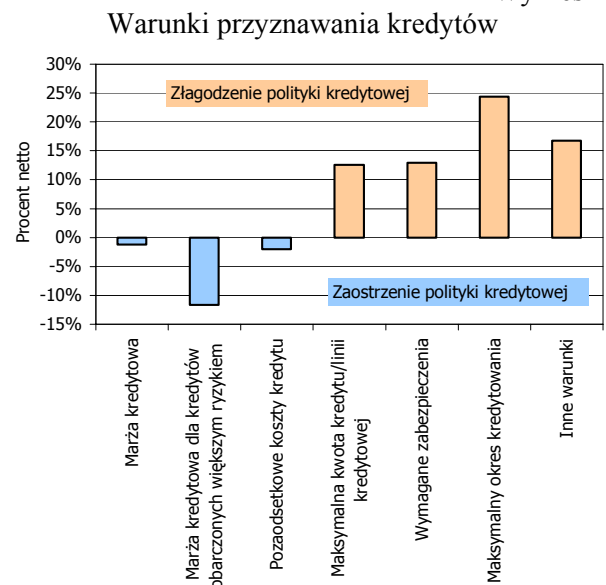
W III kwartale 2004 r. **większość banków nie zmieniła kryteriów przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw**. Wśród banków, które zmieniły kryteria przeważała tendencja do ich łagodzenia w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, przede wszystkim w odniesieniu do kredytów krótkoterminowych (zob. wykres 1). W porównaniu do II kwartału 2004 r. osłabła tendencja do zaostrzania kryteriów w sektorze dużych przedsiębiorstw i wzmocniła się tendencja do łagodzenia kryteriów w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw.

Banki, które zmieniły warunki, najczęściej wydłużały maksymalny okres kredytowania i zmniejszały prowizje. Najczęściej zaostrzonym warunkiem było zwiększanie marży kredytowej dla kredytów obarczonych większym ryzykiem (zob. wykres 2). Tendencja do zaostrzania tego warunku przyznawania kredytów była słabsza niż

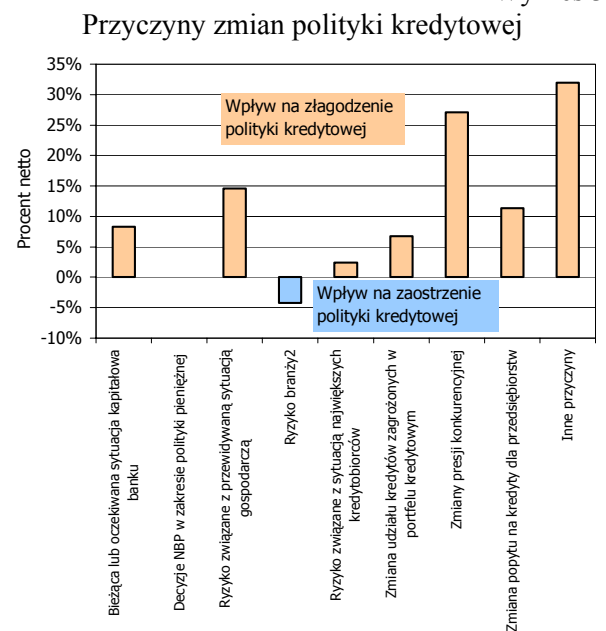
Wykres 1

Wykres 2

Wykres 3

w II kwartale. Wzmocniła się natomiast tendencja do wydłużania okresu kredytowania.

Czynnikami, które w największym stopniu przyczyniły się do złagodzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów były wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych instytucji finansowych, w szczególności ze strony innych banków oraz prowadzenie przez banki okresowych promocji poszczególnych produktów – kategoria inne przyczyny (zob. wykres 3).

Podobny jak w poprzednim kwartale odsetek banków uznał, że na złagodzenie polityki kredytowej wpływ miało również zmniejszenie się ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą kraju.

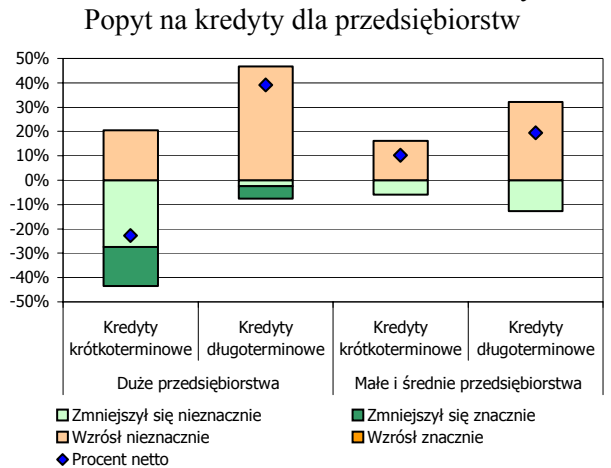
W III kwartale 2004 r. **zahamowana została wyraźna w poprzednich kwartałach tendencja do wzrostu popytu na kredyt**. Część banków zanotowała znaczny spadek popytu na kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw. Nadal jednak przeważał odsetek banków deklarujących **wzrost popytu na kredyty długoterminowe** w szczególności ze strony dużych przedsiębiorstw (zob. wykres 4). W porównaniu do poprzedniego kwartału mniejszy odsetek banków deklarował wzrost popytu na kredyty we wszystkich kategoriach, a w sektorze dużych przedsiębiorstw istotny odsetek banków deklarował spadek popytu na kredyty krótkoterminowe.

Podobnie, jak w poprzednim kwartale, do wzrostu popytu najbardziej przyczynił się wzrost zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego oraz wzrost zapotrzebowania na finansowanie inwestycji. W porównaniu do poprzedniego kwartału znaczenie tych czynników zmniejszyło się (zob. wykres 5).

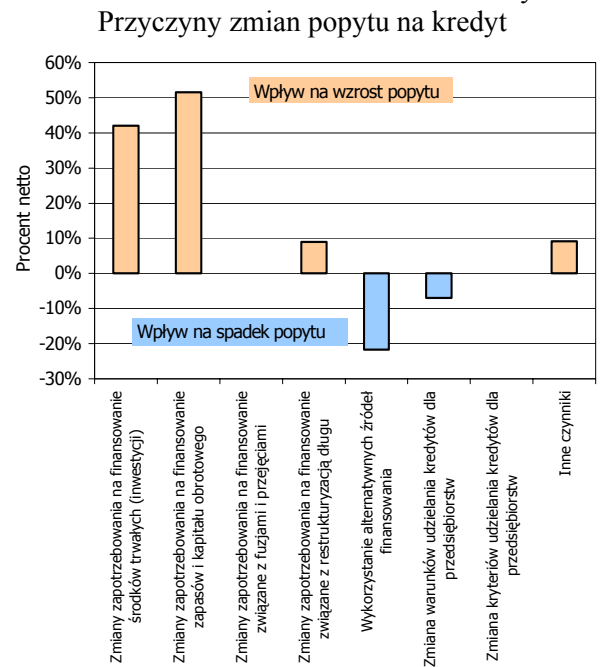
Banki, które odnotowały spadek popytu na kredyty uważają, że w największym stopniu przyczyniło się do tego wykorzystanie alternatywnych źródeł finansowania. Najczęściej banki wymieniały wykorzystanie przez przedsiębiorstwa środków własnych, co jest wynikiem znaczącej poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstw w ostatnim okresie.

Mniejszy popyt na kredyty krótkoterminowe niż długo-

Wykres 4

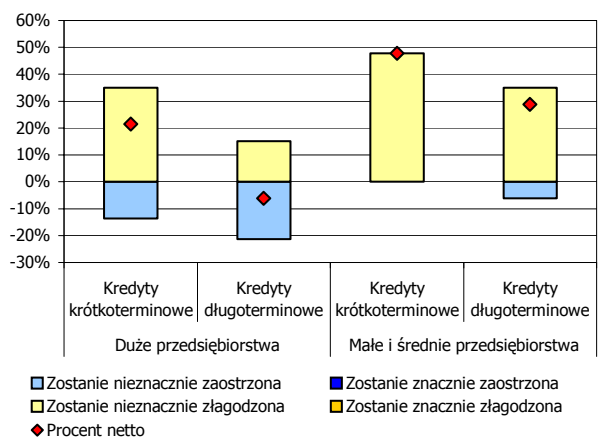

Wykres 5

Wykres 6

Prognoza zmian w polityce kredytowej – przedsiębiorstwa

terminowe oraz wymienione przez banki przyczyny zmian popytu sugerują poprawę sytuacji finansowej przedsiębiorstw oraz rozszerzanie przez nie zakresu działalności. Wzrost popytu był jednak słabszy niż w poprzednim kwartale.

Banki przewidują złagodzenie polityki kredytowej dla małych i średnich przedsiębiorstw w IV kwartale 2004 r. W stosunku do dużych przedsiębiorstw brak wyraźnej tendencji do kierunku zmian polityki kredytowej. Wśród banków, które zamierzają zmienić politykę kredytową w odniesieniu do sektora dużych przedsiębiorstw, przeważa odsetek banków, które chcą złagodzić warunki i kryteria udzielania kredytów krótkoterminowych. Z kolei w segmencie kredytów długoterminowych odsetki równoważą się (zob. wykres 6).

W porównaniu do przewidywań zmian polityki kredytowej z poprzedniego kwartału, nasiliła się tendencja do złagodzenia polityki kredytowej.

Pomimo słabszego w porównaniu do poprzedniego kwartału wzrostu popytu **banki przewidują, że tendencja do wzrostu popytu na kredyty w IV kwartale 2004 r. wzmocni się.** Odsetek banków przewidujących wzrost popytu na kredyty jest podobny zarówno w sektorze małych i średnich, jak i dużych przedsiębiorstw. Tylko w odniesieniu do kredytów krótkoterminowych dla dużych przedsiębiorstw część banków oczekuje spadku popytu (zob. wykres 7).

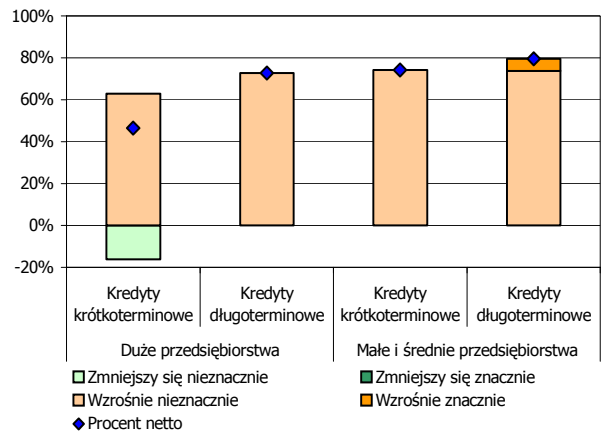
W poprzednim kwartale przewidywania banków odnośnie popytu na kredyty dla przedsiębiorstw były bardzo podobne.

Gospodarstwa domowe

W III kwartale 2004 r. **większość banków nie zmieniła kryteriów przyznawania kredytów** dla gospodarstw domowych. Banki, które zmieniły politykę kredytową, złagodziły kryteria dla kredytów mieszkaniowych, natomiast w segmencie kredytów konsumpcyjnych odsetek banków, które złagodziły i które zaostrzyły kryteria był

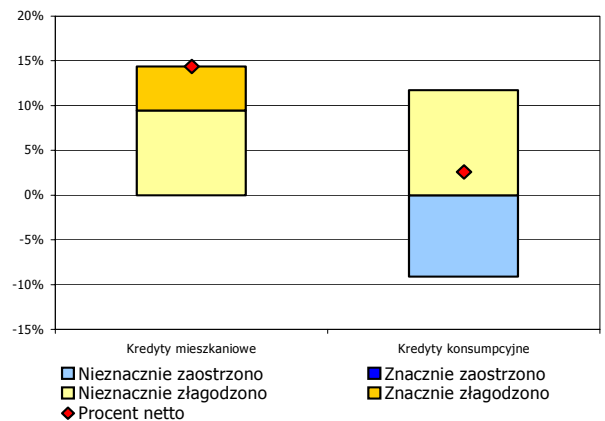
Wykres 7

Popyt na kredyty dla przedsiębiorstw – prognoza

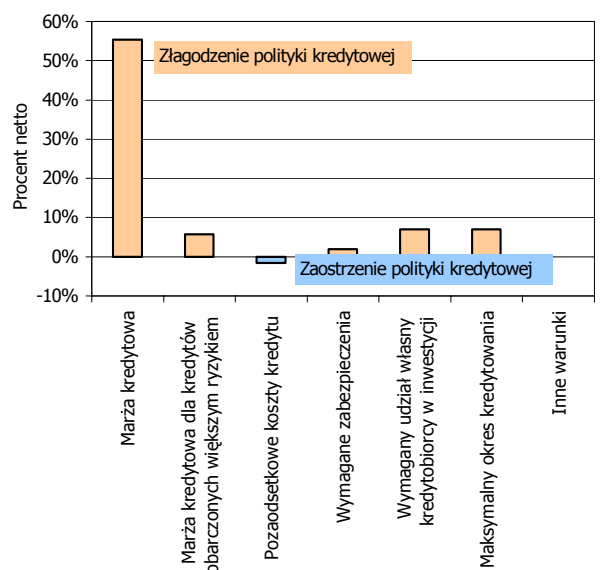
Wykres 8

Kryteria kredytów dla gospodarstw domowych

Wykres 9

Warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych

zbliżony (zob. wykres 8).

W porównaniu do poprzedniego kwartału zmniejszył się znacznie odsetek banków, które złagodziły kryteria przyznawania kredytów, zarówno w segmencie kredytów mieszkaniowych, jak i konsumpcyjnych. Wzrósł też odsetek banków deklarujących zaostrożenie kryteriów przyznawania kredytów konsumpcyjnych.

Podobnie jak w poprzednim kwartale banki, **które zmieniły warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych najczęściej zmniejszyły marżę kredytową**. Zmiany pozostałych elementów polityki kredytowej banków były bardzo rzadkie (zob. wykres 9).

Największy wpływ na złagodzenie warunków przyznawania kredytów mieszkaniowych miała prognoza zmian sytuacji na rynku mieszkaniowym. Znaczący wpływ na złagodzenie polityki kredytowej miał również wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych podmiotów finansowych oraz niższa niż w poprzednich kwartałach dynamika wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe (zob. wykres 10).

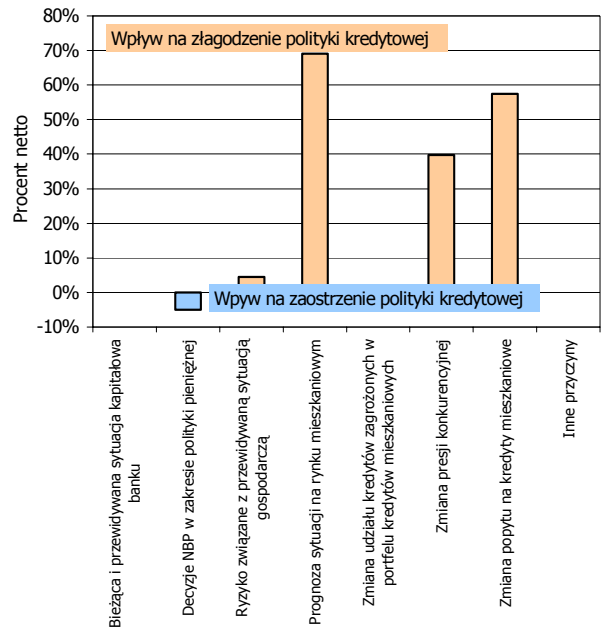
W porównaniu do poprzedniego kwartału znacznie zwiększył się wpływ prognozowanej sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz wzrost presji konkurencyjnej głównie ze strony innych banków uniwersalnych na złagodzenie polityki kredytowej.

Banki, które złagodziły kryteria przyznawania kredytów konsumpcyjnych najczęściej zmniejszyły marżę kredytową (zob. wykres 11). W poprzednim kwartale wymagania dotyczące zabezpieczeń były czynnikiem, który w największym stopniu przyczynił się do złagodzenia polityki kredytowej. Z kolei wpływ marży kredytowej na złagodzenie polityki kredytowej nieznacznie zmniejszył się.

Najważniejszą przyczyną złagodzenia polityki kredytowej w odniesieniu do kredytów konsumpcyjnych był wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych banków i niebankowych instytucji finansowych (zob. wykres 13). Czynnikiem skłaniającym banki do zaostrożania kryteriów kredytów konsumpcyjnych były ryzyko związane z reali-

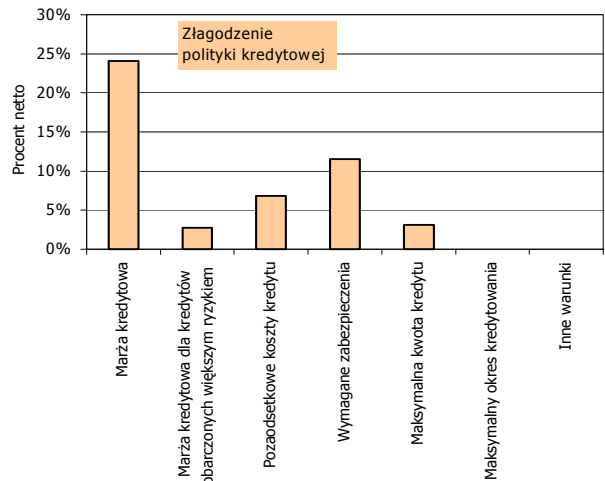
Wykres 10

Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

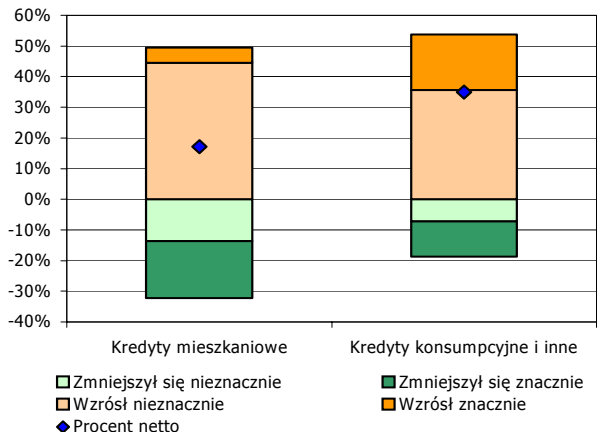
Wykres 11

Warunki przyznawania kredytów konsumpcyjnych

Wykres 12

Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych

zacja wymaganych zabezpieczeń.

Wyniki ankiety sugerują, że banki odczuwają silnie wzrost konkurencji ze strony innych instytucji finansowych. Obecnie jest to główną przyczyną łagodzenia polityki kredytowej we wszystkich segmentach rynku (zob. wykresy 3, 10 i 13).

W III kwartale 2004 r. zwiększył się popyt na kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych i została zahamowana wyraźna w poprzednich kwartałach tendencja do wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe.

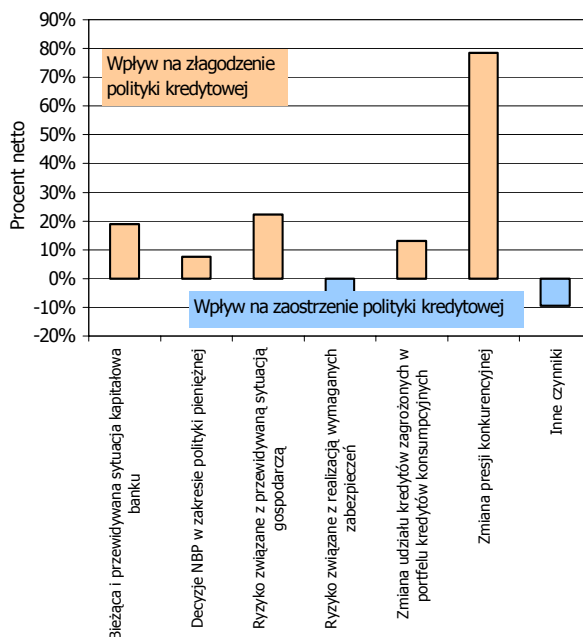
Chociaż wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe odnotowała połowa banków, istotny odsetek banków zanotował również spadek. Część banków odnotowała również spadek popytu na kredyty konsumpcyjne (zob. wykres 12). W poprzednim kwartale wzrost popytu na kredyty dla gospodarstw domowych był zdecydowanie silniejszy, w szczególności w odniesieniu do kredytów mieszkaniowych. Wyniki ankiety potwierdzają, że wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe w poprzednich kwartałach wynikał w znacznej mierze z „efektu unijnego” związanego z obawą o wzrost cen mieszkań po 1 maja. W III kwartale wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe ustabilizował się.

Zdaniem tych banków, które odnotowały wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe, do wzrostu popytu przyczyniło się złagodzenie polityki kredytowej, poprawa sytuacji finansowej gospodarstw domowych oraz prognozy odnośnie sytuacji na rynku mieszkaniowym (zob. wykres 14). Z kolei zmiany w wydatkach konsumpcyjnych (badania kondycji gospodarstw domowych sugerują wzrost popytu na dobra trwałe) oddziaływały na spadek popytu na kredyty mieszkaniowe. W porównaniu z poprzednim kwartałem w ocenie banków zwiększył się wpływ zmian sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych i polityki kredytowej banków na wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe. Dalsze zmiany popytu na kredyty mieszkaniowe zależą od tego czy wpływ tych czynników będzie się nasilać.

W ocenie banków na popyt na kredyty konsumpcyjne najsilniej oddziaływało zwiększenie zapotrzebowania na finansowanie dóbr trwałego użytku, które

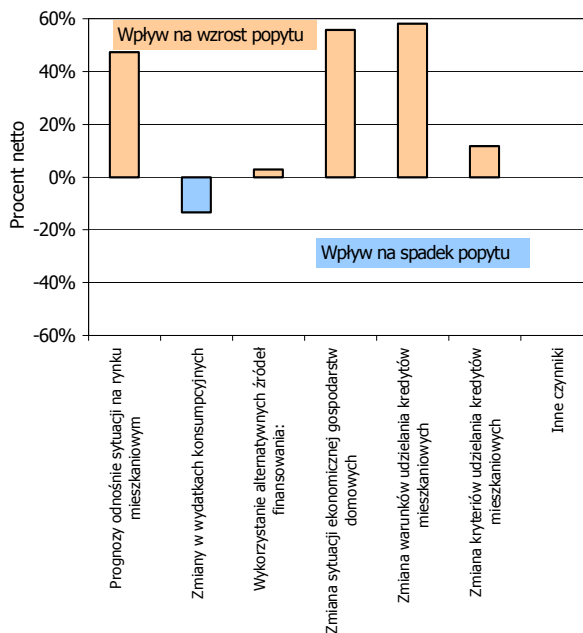
Wykres 13

Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

Wykres 14

Przyczyny zmian popytu na kredyty mieszkaniowe

wpływało na wzrost popytu. Do wzrostu popytu przyczyniła się również poprawa sytuacji gospodarstw domowych (zob. wykres 15). W poprzednim kwartale istotną przyczyną wzrostu popytu było również łagodzenie polityki kredytowej. Obecnie wpływ tego czynnika jest znikomy.

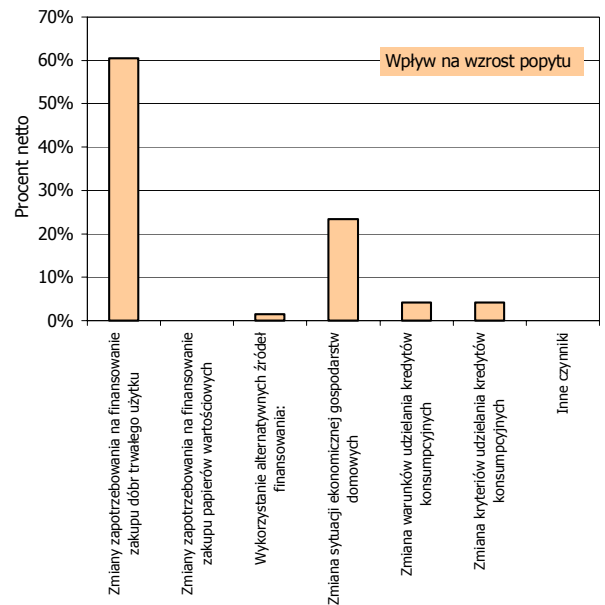
Większość banków przewiduje nieznaczne złagodzenie polityki kredytowej w III kwartale 2004 r. w odniesieniu do kredytów dla gospodarstw domowych (zob. wykres 16).

W porównaniu do poprzedniego kwartału zwiększył się odsetek banków prognozujących złagodzenie polityki kredytowej w odniesieniu do kredytów mieszkaniowych.

Pomimo wyraźnego zmniejszenia się dynamiki wzrostu popytu na kredyty dla gospodarstw domowych, większość banków przewiduje, że popyt na kredyty dla gospodarstw domowych będzie rósł w IV kwartale 2004 r. Znaczący wzrost popytu oczekiwany jest w szczególności w segmencie kredytów mieszkaniowych (zob. wykres 17). W porównaniu do oczekiwań banków w poprzednim kwartale, tendencja do wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe nieznacznie wzrosła, natomiast tendencja do wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne nieznacznie zmalała.

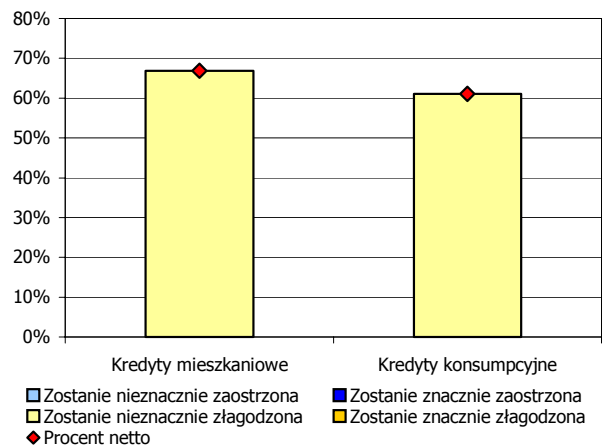
Wykres 15

Przyczyny zmian popytu na kredyty konsumpcyjne

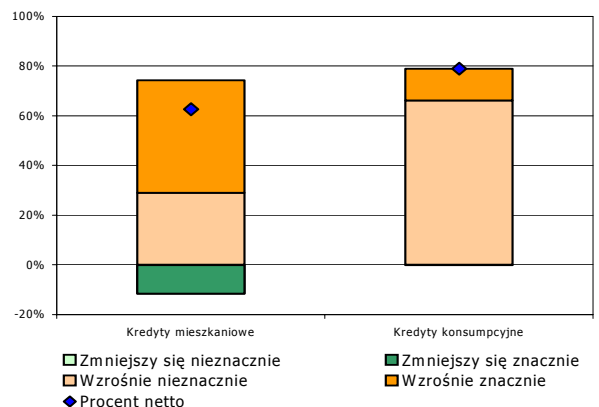
Wykres 16

Prognoza zmian w polityce kredytowej – gospodarstwa domowe

Wykres 17

Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych – prognoza

Załącznik 1

Metodologia

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są wazone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Wazenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 24 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1

**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w lipcu i sierpniu 2004 r., czyli w okresie, którego dotyczy ankietę.² Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję od-

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, str. 71-114.

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie były dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach we wrześniu 2004 r. ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

powiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2

Sposób liczenia procentu netto

Nr pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.